

A photograph of a pine forest. In the foreground, there is a large, tangled pile of dead branches and logs, some of which are covered in moss. The background shows several living pine trees with green needles and brown trunks. The lighting is bright, suggesting a sunny day.

KOTKASTE JA MUST-TOONEKURE KAITSE

INFOMATERJAL MAAOMANIKELE

TEADMISEKS MAAOMANIKULE

Püsielupaiga ja elupaiga paiknemine ning täpne kaitsekord teavitatakse maaomanikule kaitsekohustuse teatisega.

Must-toonekurg ja kõik Eestis pesitsevad kotkad on rangeima kaitse all, kuuludes I kaitsekategooria liikide hulka. Tegu on väga haruldaste või suisa hävimisohus olevate liikidega, kelle väljasuremine ohutegurite toime jätkumisel on tõenäoline. Eestis on teada üle 1200 kotka ja must-toonekure elupaiga. Kõigi teadaolevate elupaikade kaitse on tagatud olemasolevate kaitsealade, pesade ümber kehtestatavate kaitsetsoonide või püsielupaikadega – mitmed neist asuvad eramaadel. Infomaterjalist leiate vastused levinuimatele maaomanike küsimustele.

Lisainformatsiooni saamiseks palume võtta ühendust Keskkonnaameti liigikaitse büroo või Kotkaklubi spetsialistidega.

KESKKONNAAMET

Keskkonnaameti liigikaitse büroo
Narva mnt 7a, 15172 Tallinn
e-post: info@keskkonnaamet.ee
www.keskkonnaamet.ee

MTÜ Kotkaklubi
Hauka küla, Kanepi vald, 63406 Põlvamaa
e-post: klubi@kotkas.ee
www.kotkas.ee

Projekti "Kotkaste ja must-toonekure püsielupaikades asuvatele maaomanikele infokirjade saatmine" toetab Keskkonnainvesteeringute Keskus

Esikaane foto: Aarne Tuule

MÕISTED

- Püsielupaik.....4
- Elupaik.....4

KKK

- Kuidas teatakse, et siin on kotka pesapaik?.....6
- Kuidas saan teada kaitstava ala piirid?.....6
- Mis on püsielupaiga ja elupaiga erinevus?.....6

PIIRANGUD

- Metsamajandamine.....7
- Metsade kõrvalkasutus.....7
- Pesitsusaegne häirimine8

KKK

- Kas võin elupaigas metsa majandada? Aga püsielupaigas?.....9
- Kui kaua püsielupaik kaitse all on?.....9
- Kuidas kontrollitakse elupaiga seisundit?.....10
- Kas saan elupaika koos liigiekspordiga külastada?.....10

TOETUSED

- Looduskaitsete piirangute hüvitis.....11
- Maamaksuvabastus.....11
- Maa müük riigile.....12

KKK

- Kuidas riik kompenseerib metsast saamata jääva tulu?.....13
- Miks ei maksta toetust elupaika jääval metsamaal?.....13

LISA

- Ringikujulise ja looduslike piiridega püsielupaiga ning elupaiga võrdlus.....14

Vaata ka: *Pesapaikade kaitse, pesitsusedukuse seire, pesakaamerad, rõngastamine, rändekaart, risupesade määraja*

LIIKIDE TUTVUSTUSED

MERIKOTKAS

KALJUKOTKAS

KALAKOTKAS

SUUR-KONNAKOTKAS

VÄIKE-KONNAKOTKAS

MUST-TOONEKURG

MÕISTED

Kuidas teatakse, et siin on kotka pesapaik?

Kuidas saab teada kaitstava ala piirid?

Mis on püsielupaiga ja elupaiga erinevus?

Püsielupaik

Püsielupaik on kotka või must-toonekure pesapaika ümbritsev kaitsealune ala, kus on kehtestatud piirangud majandustegevusele ja inimeste viibimisele. Püsielupaik koosneb sihtkaitsevööndist (skv) ja vajadusel piiranguvööndist (pv). Püsielupaik on kas ringikujuline¹ (kehtestatakse looduskaitseaduse § 50 alusel nõ automaatselt pesa kandmisel keskkonnaregistrisse) või looduslike piiridega (kehtestatakse keskkonnaministri määrusega). Kui pesa leitakse varem moodustatud kaitstavalt alalt, ei moodustata nn ringikujulist püsielupaika olemasoleva kaitstava ala sihtkaitsevööndi ulatuses. Seal lähtutakse olemasoleva kaitstava ala kaitse-eeskirjast.

- **Sihtkaitsevöönd** on ala vahetult ümber pesapuu, mille ulatus sõltub liigist ning kus kehtivad ranged kaitsemeetmed. Nn ringikujuline püsielupaik kuulub täies ulatuses sihtkaitsevööndisse¹, looduslike piiridega püsielupaigas võib lisaks sihtkaitsevööndile olla ka piiranguvöönd (vt **Joonis 1**). Sihtkaitsevööndis on muuhulgas keelatud majandustegevus (sh metsaraie) ja inimeste viibimine pesitsusajal². Väljaspool pesitsusaega on sihtkaitsevööndis inimeste viibimine lubatud!
- **Piiranguvöönd** kehtestatakse vajadusel pesitsusaegse häirimise vältimiseks looduslike piiridega püsielupaiga sihtkaitsevööndi ümber (vt **Joonis 1**). Piiranguvööndis on osaliselt piiratud majandustegevus (sh metsaraie). Piiranguvööndis on inimeste viibimine lubatud aastaringelt!

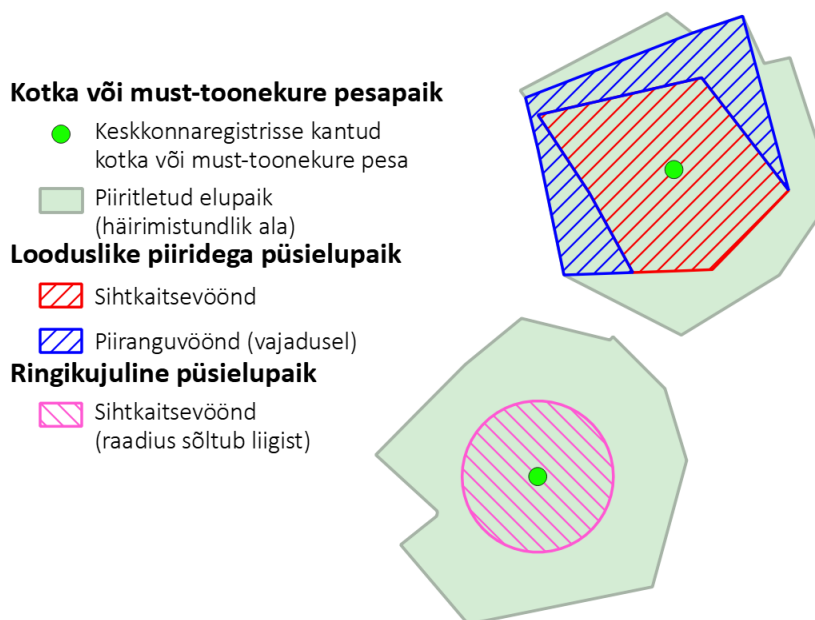
Elupaik

Elupaik on pesa ümbruses asuv kotka või must-toonekure pesitsuspaik, mis on kantud keskkonnaregistrisse ja mis asub kas tervikuna või osaliselt kaitstaval alal (nt rahvuspargis, kaitsealal, püsielupaigas) (vt **Joonis 1**). Väljaspool kaitstavat ala asuvas elupaigaosas seatakse majandustegevusele (sh metsaraie) ja muule mürarohkele tegevusele (nt suuremad rahvaüritused) ajalised piirangud vähendamaks kotka või must-toonekure häirimist pesitsusajal². Inimeste viibimine on elupaiga osas, mis asub väljaspool kaitstavat ala, lubatud aastaringelt ja majandustegevus (sh metsaraie) on lubatud pesitsusvälisel ajal. Kaitstavale alale jäävas elupaiga osas lähtutakse konkreetse kaitstava ala kaitse-eeskirjast. Kotkaste ja

¹ Ringikujulise sihtkaitsevööndi raadius (**LKS § 50 lõige 2**): väike-konnakotkas 100 m, meri- ja kalakotkas 200 m, suur-konnakotkas ja must-toonekurg 250 m ning kaljukotkas 500 m

² Pesitsusaegne inimeste viibimise piirang sihtkaitsevööndis (**LKS § 50 lõige 5**): meri- ja kaljukotkas 15.02-31.07, väike- ja suur-konnakotkas, kalakotkas ja must-toonekurg 15.03.-31.08

must-toonekure tegelik pesitsusaegne elupaik on palju suurem kui keskkonnaregistrisse kantud elupaik, hõlmates lisaks pesitsupaigale ka toitumisalasid. Keskkonnaregistrisse on kantud elupaiga olulisim osa pesa ümbruses, kus liigid on pesitsusajal häirimise suhtes kõige tundlikumad.

Joonis 1. Keskkonnaregistrisse kantud kotka või must-toonekure pesapaigas asuva looduslike piiridega ja ringikujulise püsielupaiga³ ning piiritletud elupaiga paiknemist selgitav skeem. Vaata ka [lisa 1](#).

³ Ringikujulise sihtkaitsevööndi raadius (**LKS § 50 lõige 2**): väike-konnakotkas 100 m, meri- ja kalakotkas 200 m, suur-konnakotkas ja must-toonekurg 250 m ning kaljukotkas 500 m

KKK

Kuidas teatakse, et siin on kotka pesapaik?

Looduskaitseaduse § 50 lõike 3 kohaselt peab kotka või must-toonekure pesa leidja teavitama sellest **Keskkonnaametit** kolme ööpäeva jooksul. Kõik Keskkonnaametile laekunud teated võimalikust kotka või must-toonekure pesapaigast kontrollitakse üle pikaajase seirekogemusega liigiekspertide poolt. Keskkonnaregistrisse kantud elupaiku kontrollitakse **riikliku eluslooduse seire** raames regulaarselt. Seire käigus määratakse pesapaiga asustus, võimalusel pesitsustulemus ja kontrollitakse kaitsemeetmetest kinnipidamist.

Kuidas saan teada kaitstava ala piirid?

Kotka või must-toonekure elupaiga registreerimise järel saadetakse maaomanikule kaitsekohustuse teatis, kus on esitatud kaitstava ala täpne kaitsekord. Teatise kaardil on näidatud **püsielupaiga** ja **elupaiga** paiknemine. Püsielupaiga ja elupaiga täpsed piirid on nähtavad **metsaportaalis** kinnistu omanikuna sisse logides.

Kotka või must-toonekure elupaiga täpse asukoha avaldamine massiteabevahendites (sh tele- ja raadiosaates, ajalehes ja ajakirjas, sotsiaalmeedia postituses) on keelatud. Seetõttu pole püsielupaigad ega elupaigad nähtavad Maa-ameti avalikus geoportaalis.

Mis on püsielupaiga ja elupaiga erinevus?

Püsielupaik on **looduskaitseaduse § 50 lõike 2** kohaselt kotka või must-toonekure pesapuu ja seda ümbritsev kaitsealune ala. Püsielupaik koosneb sihtkaitse- ja vajadusel piiranguvööndist. Püsielupaik on kas ringikujuline (kehtestatakse nõ automaatselt pesa kandmisel keskkonnaregistrisse) või looduslike piiridega (kehtestatakse keskkonnaministri määrusega). Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus (sh metsaraie) ja inimeste viibimine kotka või must-toonekure pesitsusajal. Häirimise vältimiseks kehtestatakse vajadusel looduslike piiridega sihtkaitsevööndi ümber piiranguvöönd. Piiranguvööndis on majandustegevus piiratud osaliselt, kuid inimeste viibimine on lubatud aastaringelt.

Elupaik ei ole sihtkaitse- ega piiranguvöönd. Elupaiga piiritlemise kriteeriumid on toodud vastava liigi **kaitsetegevuskavas**. Elupaik on liigile pesitsemiseks sobiv metsala, mis aitab tagada kotka või must-toonekure eduka pesitsemise ning vähendab oluliselt pesapaikade hülgamist häirimise tõttu. Väljaspool kaitstavat ala (nt püsielupaika) asuvas elupaigaosas piiratakse ainult tegevusi, mis eelduslikult võivad oluliselt häirida pesitsevat kotkast või must-toonekurge. Tavapärase inimeste metsas viibimine ei ole keelatud. Raiet ja muid häirivaid mürarohkeid tegevusi võib teha pesitsusvälisel ajal.

Vaata ka lisa 1.

PIIRANGUD

Kas võin elupaigas metsa majandada?

Kui kaua püsielupaik kaitse all on?

Kuidas kontrollitakse elupaiga seisundit?

Kas saan elupaika koos liigieksperdigaga külastada?

Metsamajandamine

Kotkaste ja must-toonekure **püsielupaiga** sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus (sh metsaraie, metsaaluse korrastamine, murdunud puude eemaldamine). Lisaks on keelatud loodusvarade kasutamine ja uute ehitiste püstitamine. Väljaspool püsielupaika ja teisi kaitstavaid alasid asuvas **elupaigaosas** on lindude häirimise vältimiseks majandustegevus (sh metsaraie) keelatud kotka või must-toonekure pesitsusperioodil⁴. Muul ajal on metsaraie lubatud ning raieliikidele täiendavaid piiranguid ei ole seatud, st raied on lubatud väljaspool pesitsusperioodi vastavalt **metsaseadusele**.

Uue kotka või must-toonekure pesakoha registreerimisel peatatakse seal raietegevus (sh materjali koondamine ja kokkuvedu) pesapuu ümber moodustatavas nn ringikujulises püsielupaiga sihtkaitsevööndis. Väljaspool kaitstavat ala asuvas elupaigas on raietegevusega jätkamine lubatud eeldusel, et see toimub pesitsusvälisel ajal.

Metsade kõrvalkasutus

Kotkaste ja must-toonekure **püsielupaiga** sihtkaitsevööndis on lubatud inimeste viibimine pesitsusvälisel ajal, pesitsusperioodil⁴ on see keelatud. Keeld ei laiene haritavale maale, olemasoleva elamu õuemaale ega avalikus kasutuses olevale teele. Viibimiskeelu ajal võib püsielupaigas viibida Keskkonnaameti loal õppe- või teadusotstarbel, ka järelevalve ja päästetöödeks, kaitse korraldamiseks ja valitsemisega seoses, kui see on hädavajalik. Pesitsusvälisel ajal on püsielupaigas lubatud marjade, seente jms varumine, jahipidamine ning kalapüük. Telkimine, lõkke tegemine ja rahvaüriruse korraldamine lubatud ei ole, välja arvatud juhul kui looduslike piiridega püsielupaiga määruuses on see lubatud. Püsielupaiga piiranguvööndis ja kotka või must-toonekure väljaspool kaitstavaid alasid asuvas **elupaigaosas** on inimeste viibimine lubatud aastaringselt.

⁴ Pesitsusaegne inimeste viibimise piirang sihtkaitsevööndis (**LKS § 50 lõige 5**): meri- ja kaljukotkas 15.02-31.07, väike- ja suur-konnakotkas, kalakotkas ja must-toonekurg 15.03.-31.08

Pesitsusaegne häirimine

Kotkaste ja must-toonekure pesitsust võib tugevasti häirida inimtegevus nende pesa lähistel. Häirimise suhtes kõige tundlikumad faasid on vahetult enne munemist ja munemine. Lisaks haudeperiood ning väikeste pesapoegade faas, kui vanalinnu pesalt lahkumisel võib kurn või pojad hukkuda röövlindude (ronk, kanakull) rüüste tõttu või seepärast, et munad või pojad jahtuvad maha. Lindude korduvat häirimist tuleb siiski vältida kogu pesapoegade perioodil, sest häirimine segab vanalindudel poegade toitmist ning muudab pesa vaenlaste ja pesarüüstajate eest kaitsetumaks.

Pesitusperioodi algus sõltub liigist: merikokas ja kaljukotkas võivad pesa juures olla juba jaanuaris, kalakotkas, väike- ja suur-konnakotkas ning must-toonekurg saavad pesapaika märtsis-aprillis. Pesitsuse õnnestumise seisukohalt on praktiline ja tõhus abinõu luua leitud pesapuu ümber kindla suurusega kaitsevöönd (**Püsielupaik**) ning piirata olenevalt liigi tundlikkusest ja pesapaiga struktuurist inimtegevust pesa läheduses, sh inimeste viibimist pesitsusajal (vt kaitsetsooni raadiust ja viibimiskeelu kestust **Tabel 1**).

Tabel 1. LKS § 50 alusel kehtestatud ringikujulise püsielupaiga sihtkaitsevööndi raadius sõltuvalt pesitsevast liigist ja viibimiskeelu kestus kotka või must-toonekure püsielupaiga sihtkaitsevööndis.

LIIK	KAITSETSOON	VIIBIMISKEELD
MERIKOTKAS	200 m	15.02 – 31.07
KALJUKOTKAS	500 m	15.02 – 31.07
KALAKOTKAS	200 m	15.03 – 31.08
SUUR-KONNAKOTKAS	250 m	15.03 – 31.08
VÄIKE-KONNAKOTKAS	100 m	15.03 – 31.08
MADUKOTKAS	200 m	15.03 – 31.08
MUST-TOONEKURG	250 m	15.03 – 31.08

KKK

Kas võin elupaigas metsa majandada? Aga püsielupaigas?

Kotkaste ja must-toonekure **püsielupaiga** sihtkaitsevööndis on aastaringelt keelatud majandustegevus, k.a. metsakuiva ja murdunud puude eemaldamine või koondamine. Alal lastakse toimuda looduslikel protsessidel. Piiranguvööndis võivad valikraied ja hooldusraied olla lubatud eritingimustel Keskkonnaameti loal (kitsendused on toodud konkreetse ala kaitseeskirjas).

Väljaspool püsielupaika ja muid kaitstavaid alasid (nt kaitseala, hoiuala) asuvas **elupaigas** on kotkaste ja must-toonekure häirimise vältimiseks raied keelatud pesitsusperioodil⁵, muul ajal on need lubatud. Väljaspool kaitstavat ala asuvas elupaigaosas raieliikidele täiendavaid piiranguid seatud ei ole ning raied on lubatud pesitsusvälisel ajal vastavalt **metsaseadusele**. Soovitatakse siiski vältida lageraieid ning säilitada puistu võimalikult looduslikuna.

Raietööde planeerimisel soovitame konsulteerida **Keskkonnaameti** või **Kotkaklubi** spetsialistidega.

Kui kaua püsielupaik kaitse all on?

Kotkad ja must-toonekurg on pikaealised liigid, kelle elupaigad võivad olla järjepidevalt asustatud aastakümneid. Vahetuvad küll isendid, kuid kasutusele jäävad tihtipeale juba varem rajatud pesad. Heas seisundis kestlikku elupaika (kotkale või must-toonekurele tüüpiline mets, kus on sobilikke pesapuid), tuleb seetõttu kaitse all hoida pikalt ka siis, kui elupaik on ajutiselt asustamata. Elupaiga taasasustamise tõenäosus on suur. Eestis on teada pesapaikade taasasustamine merikotkal 11 aasta, must-toonekurel ja kaljukotkal 10 aasta ning konnakotkastel 8 aasta järel.

Asustatuks loetakse pesa, kus on fikseeritud edukas (pesas poeg või pojad) või edutu pesitsemine (munakoored, mädamuna, poeg hukkunud) või pesad, mis on kotka või must-toonekure poolt pesitsemiseks üles ehitatud (kaunistatud värskete okste ja/või muu värskes pesamaterjaliga). Ainuüksi liigi ajutine puudumine elupaigast ei ole pesakoha arhiveerimiseks ja ringikujulise püsielupaiga kustutamiseks piisav põhjus, sest liigi soodsa seisundi tagamiseks ja arvukuse püsimise või suurenemise võimaldamiseks on tarvis säilitada ka kõiki ajutiselt asustamata elupaiku. Täpsemad kriteeriumid elupaiga arhiveerimiseks ning seeläbi kaitse alt välja arvamiseks on toodud liikide **kaitsetegevuskavades**. Ettepaneku pesa arhiveerimiseks keskkonnaregistris teeb liigiekspert juhul, kui elupaik on muutunud kotkale või must-toonekurele sobimatuks. See võib toimuda näiteks ulatusliku põlengu või tuulemurru tagajärjel.

⁵ Pesitsusperioodi kestus: meri- ja kaljukotkas 15.02-31.07, väike- ja suur-konnakotkas, kalakotkas ja must-toonekurg 15.03.-31.08

Kuidas kontrollitakse elupaiga seisundit?

Riikliku eluslooduse seire raames kontrollitakse keskkonnaregistrisse kantud kotkaste ja must-toonekure elupaiku regulaarselt. **Keskkonnaagentuuri** tellimusel on kotkaste ja must-toonekure seiret teostanud **Kotkaklubi**. Kaljukotka, kalakotka, suur-konnakotka, väike- ja suur-konnakotka segapaaride ning must-toonekure elupaiku kontrollitakse igal aastal. Merikotka ja väike-konnakotka registreeritud elupaiku kontrollitakse kolmeaastase sammuga. Pesitsusedukuse seire raames kontrollitakse pesi, määratakse pesade asustatus ja pesitsustulemus (eduka pesitsuse korral poegade arv), rõngastatakse ja määdetakse pesapoegi, määratakse või kogutakse saakobjekte ning osade liikide korral võetakse ka geeniproove.

Maaomanikel on võimalik küsida keskkonnaregistris olevat informatsiooni nende maal pesitseva kotka või must-toonekure pesitsusedukuse kohta **Keskkonnaagentuurilt**.

Kas saan elupaika koos liigiekspordiga külastada?

Pesitsusajal kehtib kotkaste ja must-toonekure pesapaikades inimeste viibimise keeld, va Keskkonnaameti loal õppe- või teadustegevuseks või järelevalve ja päästetöödeks, kaitse korraldamiseks ja valitsemisega seoses, kui see on hädavajalik. Väljaspool pesitsusaega on pesapaiga külastamine koos liigiekspordiga võimalik. Palume oma soovist teada anda **klubi@kotkas.ee**.

SISUKORD

TOETUSED

Kuidas riik kompenseerib metsast saamata jääva tulu?
Miks ei maksta toetust elupaika jääval metsamaal?

Looduskaitsete piirangute hüvitis

Püsielupaika jääval alal kehtivate looduskaitsete piirangute tõttu saamata jääv tulu hüvitatakse maaomanikule taotluse alusel olenemata kas püsielupaik asub Natura 2000 võrgustiku alal või mitte. Toetuse suuruseks on sihtkaitsevööndis 110 eurot hektari kohta ja piiranguvööndis 60 eurot hektari kohta kalendriaastas⁶. Kuna väljaspool püsielupaika asuvas **elupaigaosas** on majandustegevus (sh metsaraie) kotka või must-toonekure pesitsusvälisel ajal⁷ lubatud, siis sellele alale toetust taotleda ei saa. Metsast saadud tulu, sh looduskaitsete piirangute hüvitamise toetus, on kuni 5000 euro ulatuses aastas tulumaksuvaba. Toetuse taotlus tuleb esitada igal aastal uuesti!

*Looduskaitsete piirangute hüvitamise toetust saab taotleda **Keskkonnainvesteeringute Keskuse** kaudu. Taotluste esitamine toimub **e-PRIA portaalis**. Lisainformatsiooni saab aadressil natura@kik.ee ja siseriiklik@kik.ee või telefonidel 5668 3263 ja 5683 3428. Täpsem teave looduskaitsete piirangute tõttu saamata jääva tulu hüvitamise kohta on toodud **Keskkonnainvesteeringute Keskuse kodulehel**.*

Maamaksuvabastus

Maamaksu ei maksta kaitstavalt alalt, sh **püsielupaiga** sihtkaitsevööndisse jäävalt maalt, milleks sageli on pesapuu ja seda ringikujuliselt ümbritsev ala, kus majandustegevus (sh metsaraie) on keelatud. 50% maamaksuvabastus kehtib kaitstaval alal, sh püsielupaiga piiranguvööndis, kus majandustegevus on osaliselt piiratud. Väljaspool kaitstavat ala asuvas **elupaigaosas** on majandustegevus väljaspool kotka või must-toonekure pesitsusperioodi⁷ lubatud, mistõttu seal maamaksuvabastust ei ole. Maamaksuvabastust kohaldatakse alates piirangute kehtestamisele järgneva aasta 1. jaanuarist. Näiteks kui pesa kantakse keskkonnaregistrisse 2022. aastal, siis maamaksuvabastus hakkab kehtima alates 1. jaanuarist 2023.

*Maamaksuvabastust eraldi taotlema ei pea. See rakendub automaatselt piirangute kehtestamisele järgneva aasta 1. jaanuarist. Vt lisaks **maamaksuseadus § 4**.*

⁶ Hüvitise määrad on kehtestatud Maaeluministri 22.04.2015 määrusega nr 39 „**Natura 2000 erametsamaa toetus**“ ja Keskkonnaministri 14.04.2014 määrusega nr 10 „**Erametsanduse toetuse andmise alused, taotluse kohta esitatavad nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord, taotluse hindamise alused ning toetuse tagasinõudmise kord**“

⁷ Pesitsusperioodi kestus: meri- ja kaljukotkas 15.02-31.07, väike- ja suur-konnakotkas, kalakotkas ja must-toonekurg 15.03.-31.08

Maa müük riigile

Alates 2008. aastast ei ole võimalik kaitsealust maad riigimaa vastu vahetada. Küll on võimalik teha ettepanek maa omandamiseks riigi poolt, nõ müüa maa riigile. Selle eelduseks on, et kaitsekord piirab olulisel määral kinnisasja kasutamist ning kinnistu omandati enne kaitsepiirangute kehtestamist. Oluliseks piiranguks on näiteks uuendusraie täielik keeld. Metsaga kinnisasja väärtus määratakse maatüki ja sellel kasvava metsa väärtuste summana. Täpsemad kriteeriumid on toodud **Vabariigi Valitsuse määruses**. Maa omandamine otsustatakse avalduste laekumise järjekorras. Lisainformatsiooni leiab **Keskkonnaameti kodulehelt**.

*Maa riigile võõrandamiseks tuleb maaomanikul teha vastav avaldus Keskkonnaametile. Juhendmaterjal on leitav **Keskkonnaameti kodulehel**. Täpsema info saamiseks palume pöörduda Keskkonnaameti looduskasutuse peaspetsialisti poole (Jana Arula, jana.arula@keskkonnaamet.ee, tel. 5697 8857).*

KKK

Kuidas riik kompenseerib metsast saamata jääva tulu?

Kotka või must-toonekure **püsielupaika** jäävate maade omanikel on võimalik taotleda **looduskaitsete piirangute hüvitamist**, k.a. väljaspool Natura 2000 võrgustiku alasid. Toetuse suuruseks sihtkaitsevööndis on 110 eurot hektari kohta ja piiranguvööndis 60 eurot hektari kohta kalendriaastas⁸. Kuna väljaspool kaitstavat ala asuvas **elupaigaosas** on majandustegevus (sh metsaraie) pesitsusvälisel ajal lubatud, siis sellele alale toetust taotleda ei saa. Metsast saadud tulu, sh toetus, on kuni 5000 euro ulatuses aastas tulumaksuvaba. Looduskaitsete piirangute hüvitamise toetuse taotlus tuleb esitada igal aastal uuesti! Täpsemalt vaata **Keskkonnainvesteeringute Keskuse kodulehelt**.

Maamaksuvabastus kehtib püsielupaiga sihtkaitsevööndisse jääval maal, milleks enamasti on kotka või must-toonekure pesapuu ja seda ringikujuliselt ümbritsev ala, kus majandustegevus on keelatud. Püsielupaiga piiranguvööndis kehtib 50% maamaksuvabastus. Väljaspool kaitstavat ala asuvas elupaigaosas maamaksuvabastust ei ole. Maamaksuvabastust eraldi taotlema ei pea. See rakendub automaatselt piirangute kehtestamisele järgneva aasta 1. jaanuarist.

Oluliste kinnisasja puudutavate looduskaitsete piirangute korral (nt uuendusraiate täielik keeld) on maaomanikul võimalik taotleda **maa võõrandamist riigile** juhul kui kinnistu omandati enne kaitsepiirangute kehtestamist. Maa omandamine otsustatakse avalduste laekumise järjekorras. Täpsema juhendi leiab **Keskkonnaameti kodulehelt**. Lisainformatsiooni saamiseks palume pöörduda Keskkonnaameti looduskasutuse peaspetsialisti poole (Jana Arula, jana.arula@keskkonnaamet.ee, tel. 5697 8857).

Miks ei maksta toetust elupaika jääval metsamaal?

Väljaspool **püsielupaika** ja muid kaitstavaid alasid (nt kaitseala, hoiuala) asuv **Elupaik** ei ole sihtkaitse- ega piiranguvöönd, seal kehtib üksnes ajaline piirang metsamajandamisele. Raieliikidele täiendavaid piiranguid ei ole ja raied on lubatud väljaspool kotka või must-toonekure pesitsusperioodi⁹ vastavalt **metsaseadusele**. Seega ei kitsenda piirangud oluliselt maaomaniku võimalust tegeleda majandustegevusega, mistõttu ei ole ka võimalik taotleda elupaika jäävale metsamaale **looduskaitsete piirangute hüvitist** ning seal ei kehti **Maamaksuvabastus**.

SISUKORD

⁸ Hüvitise määrad on kehtestatud Maaeluministri 22.04.2015 määrusega nr 39 „Natura 2000 erametsamaa toetus“ ja Keskkonnaministri 14.04.2014 määrusega nr 10 „Erametsanduse toetuse andmise alused, taotluse kohta esitatavad nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord, taotluse hindamise alused ning toetuse tagasinõudmise kord“

⁹ Pesitsusperioodi kestus: meri- ja kaljukotkas 15.02-31.07, väike- ja suur-konnakotkas, kalakotkas ja must-toonekurg 15.03.-31.08

LISA 1. Ringikujulise ja looduslike piiridega püsielupaiga ning elupaiga võrdlus

	RINGIKUJULINE PÜSIELUPAIK	LOODUSLIKE PIIRIDEGA PÜSIELUPAIK	ELUPAIK (häirimistundlik ala)
MOODUS-TAMINE	Kehtestatakse LKS § 50 kohaselt automaatselt ümber kotka või must-toonekure pesa selle kandmisel keskkonnaregistrisse.	Luuakse teadaoleva pesapaiga ümber keskkonnaministri määrusega (ei teki nõ automaatselt pesa kandmisel keskkonnaregistrisse).	Piiritletakse teadaoleva pesapaiga ümber lähtudes kaitsetegevuskavas toodud kriteeriumitest.
ULATUS	Ringikujuline sihtkaitsevöönd ümber pesa ¹⁰ .	Üldjuhul mitte ringikujuline vaid looduslike piiridega ala pesa(de) ümber, koosneb sihtkaitsevööndist ja vajadusel piiranguvööndist .	Looduslike piiridega häirimistundlik ala ümber pesa(de), mis sisaldab püsielupaika ja ümbritsevaid metsaalasid lähtuvalt kaitsetegevuskavas toodud kriteeriumitest.
INIMESTE VIIBIMINE	Lubatud pesitsusvälisel ajal ¹¹ .	Sihtkaitsevööndis lubatud pesitsusvälisel ajal ¹¹ , piiranguvööndis lubatud aastaringselt.	Väljaspool püsielupaika lubatud aastaringselt (va kui asub muul viibimispiiranguga kaitstaval alal).
METSA-MAJANDUS	Metsamajandamine (sh raie, metsaaluse korrastamine, murdunud puude eemaldamine) on keelatud aastaringselt.	Sihtkaitsevööndis on metsamajandamine keelatud aastaringselt, piiranguvööndis on metsamajandamine osaliste kitsendustega lubatud pesitsusvälisel ajal ¹¹ (kitsendused on toodud kaitse-eeskirjas).	Väljaspool püsielupaika jm kaitstavaid alasid on metsamajandamine lubatud pesitsusvälisel ajal ¹¹ , soovituslik on säilitada puistu võimalikult looduslikuna ja vältida lageraiet.
MUU TEGEVUS	Majandustegevus (sh maavarade kaevandamine, ehitiste rajamine) on keelatud aastaringselt, kuid marjade, seente jms varumine, jahipidamine ning kalapüük on lubatud väljaspool pesitsusaega ¹¹ .	Sihtkaitsevööndis on majandustegevus (sh maavarade kaevandamine, ehitiste rajamine) keelatud aastaringselt, kuid marjade, seente jms varumine, jahipidamine ning kalapüük on lubatud väljaspool pesitsusaega ¹¹ , piiranguvööndis inimeste viibimist ei piirata, kuid majandustegevusele on seatud kitsendused (toodud kaitse-eeskirjas).	Väljaspool püsielupaika inimeste viibimist ei piirata, kuid potentsiaalselt häiriv majandustegevus on lubatud ainult pesitsusvälisel ajal ¹¹ .
TOETUSED	Kehtib maamaksuvabastus ja võimalik on taotleda looduskaitsete piirangute hüvitist 110 eurot hektari kohta kalendriaastas ¹² .	Sihtkaitsevööndis kehtib maamaksuvabastus ja võimalik on taotleda looduskaitsete piirangute hüvitist 110 eurot hektari kohta kalendriaastas, piiranguvööndis kehtib maamaksuvabastus 50% ulatuses ja võimalik on taotleda looduskaitsete piirangute hüvitist 60 eurot hektari kohta kalendriaastas ¹² .	Väljaspool püsielupaika toetusi ei maksta ning maamaksuvabastust ei ole, sest piirangud ei kitsenda oluliselt majandustegevust.

¹⁰ Ringikujulise sihtkaitsevööndi raadius (**LKS § 50 lõige 2**): väike-konnakotkas 100 m, meri- ja kalakotkas 200 m, suur-konnakotkas ja must-toonekurg 250 m ning kaljukotkas 500 m

¹¹ Pesitsusaegne inimeste viibimise piirang (**LKS § 50 lõige 5**): meri- ja kaljukotkas 15.02-31.07, väike- ja suur-konnakotkas, kalakotkas ja must-toonekurg 15.03.-31.08

¹² Hüvitis määrad on kehtestatud Maaeluministri 22.04.2015 määrusega nr 39 „**Natura 2000 erametsamaa toetus**“ ja Keskkonnaministri 14.04.2014 määrusega nr 10 „**Erametsanduse toetuse andmise alused, taotluse kohta esitatavad nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord, taotluse hindamise alused ning toetuse tagasinõudmise kord**“